

egy specifikusabb, leíró jellegű névrészt más nyelven. A kulturális jelentőségű városrészek megnevezésében a kínai és a tamil is megjelenik latin betűkkel, a metróállomásokon pedig az angol veszi át a főszerepet. A maláj a délkelet-ázsiai országokból érkező turisták miatt kap ma nagyobb szerepet.

LAURA KOSTANSKI az ausztráliai Victoria állam utóbbi 20 évének nyelvi tájképét tekintti át (251–274). A Grampians Nemzeti Park területén két kisebb őslakos népcsoport él, amelyeknek saját helyneveik vannak. Az ősi helynevek védelmét 1989-ben kezdeményezték miniszteri ajánlásra Victoriában; ennek következtében a park területén 32 helynek két nyelven is adtak nevet. A többféle nyelv használata az elnevezésekben azonban számos problémához vezetett ezen a területen is; a legnagyobb gondot a postának és a turistáknak okozta. Jelenleg így nincsen következetes névadási rendszer Victoriában az őslakosok örökségének védelmére. Az általuk alkotott eredeti neveket általában csak akkor alkalmazzák, amikor a nevek angolra fordítása zavart okozna a helyek azonosításában; minden más esetben az angol a megszokott.

A következő írás a Franciaország területén beszélt okcitan nyelvnek a közösségi területeken való megjelenését mutatja be (275–299). LAURA CARMEL DIVER Toulouse és egy tengerparti város, Villeneuve-lès-Maguelone nyelvi tájképét vizsgálta. Az okcitan nyelv ma a veszélyeztetett kisebbségi nyelvek közé tartozik, de helyi szinten próbálják revitalizálni. Toulouse Okcitánia fővárosa, ahol 78%-ban kétnyelvű francia–okcitan utcanévtáblákat használnak. Az okcitan név rendszerint a francia elnevezés fordítása. Villeneuve-lès-Maguelone esetében a város nevét eredetileg okcitan helyesírással szedték, de olyan betűt tartalmazott (ò), amely nem része a francia helyesírásnak, és pusztán lefordítása volt a francia névnek, emiatt 2010-ben az okcitan jelzéseket eltávolították. A lakosok ekkor az Európai Parlamenthez fordultak, amely végül kimondta, hogy a tradicionális helyneveket két nyelven kell feltüntetni, valamint kerülni kell a francia nevek lefordítását.

HANTÓ RÉKA

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

Names: A Journal of Onomastics 62. (2014)

Szerkesztő: FRANK NUESSEL. Maney Publishing, Philadelphia, 248 lap

1. Az 1951-ben alapított Amerikai Névtudományi Társaság (American Name Society, ANS) lektorált, impakt faktorról is rendelkező folyóirata 1953 óta, évente négy számmal jelentkezik. Története során eddig közel 1200 tanulmány és több mint 1000 recenzió jelent meg benne. FRANK NUESSEL a 12. szerkesztőként a 2008. évi 56. évfolyam óta áll a folyóirat élén. A korábbi szerkesztők többsége hozzá hasonlóan nyelvész volt: a legtöbben angol, ketten német, ketten pedig egyéb nyelvekkel foglalkoztak, illetve foglalkoznak; az előző szerkesztő, REN VASILEV azonban – némileg szokatlan, bár érthető módon – a (hely)névtannal kölcsönös segédtudományi kapcsolatban álló földrajztudományt képviselte a lap élén. A jelenlegi, 12 tagú szerkesztőséget számos egyesült államokbeli,

valamint egy európai, egy afrikai és egy ausztrál egyetem névkutatói alkotják; közülük öten a Társaság jelenlegi vezetőségének a tagjai.

A folyóirat minden névfajtaival kapcsolatban, a névkutatás bármely területéről, a világ minden tájáról fogad írásokat. Egy 2010-es összesítés szerint az addigi közel 60 év alatt a benne közölt írások legjelentősebb hányada helynévtani témájú volt (37%); ezt követi a személynévtan (29%) és az írói névadás (20%) vizsgálata, a többi pedig általános vagy elméleti, illetve egyéb névfajtákat vagy több névfajta érintő témákat dolgozott fel. A folyóirat nemzetköziségét jól tükrözi, hogy amerikai volta ellenére 2010-ig a cikkeknek csak a fele foglalkozott egyesült államokbeli nevekkal; 14%-a nagy-britanniai, 11%-a pedig európai neveket tárgyalt, a maradék 25% pedig a világ többi részének a névanyagát vizsgálta. A szerkesztők a recenziókat sem korlátozták az Egyesült Államokban megjelent munkákra, sőt az arányok itt kiegyenlítettebbek: az Egyesült Államok 39%-ban, Európa 20%-ban, Nagy-Britannia pedig 17%-ban képviselteti magát az ismertetett névtani kiadványok által tárgyalt területek és országok között. (Részletesebben I. THOMAS J. GASQUE, *American Name Society and International Onomastics*. *Onoma* 45. 2010: 87–106.)

A Names állandó rovatai a Szerkesztői megjegyzések, hírek (Editorial) és a Recenziók (Reviews); ezenkívül esetenként megemlékezések vagy egyéb jellegű írások is helyet kaphatnak benne. Az egyes számok a kiadó honlapjáról jelenleg (néhány szabadon elérhető, többnyire járulékos információkat közlő résztől eltekintve) többnyire díjfizetés ellenében tölthetők le.

A folyóirat évfolyamait a Névtani Értesítő jelen számától kezdve rendszeresen ismertetjük. A következőkben a 2014. évi 62. évfolyam írásairól igyekszem röviden képet adni. Mivel a Szerkesztői megjegyzések minden szám első két oldalán részben ismétlődő tartalommal jelennek meg (a Names számára beküldött cikkek nyelvi-stilisztikai követelményei, valamint szerkesztőségi hírek), ezekre a következőkben nem térek ki.

2. Tanulmányok. E rovat néhány kivételes esettől eltekintve számonként négy, témájában egymástól általában igen különböző írást tartalmaz. A 62. évfolyamot IAN D. CLARK munkája indítja (3–12). A szerző egy ausztráliai helynév, a *Convincing Ground* kapcsán kiemeli a korábbi eredetnarratívát felállító MICHAEL CONNOR gondolatmenetének véleménye szerint problematikus pontjait: a név többjelentésű voltának figyelembe nem vételét és a névkeletkezés lehetséges körülményeinek (egy 19. századi, őslakosok és bálnavadászok közötti viszálynak) a leegyszerűsített szemléletét. HERBERT BARRY az 1990–2010 között Pennsylvaniában született gyermekeknek adott uniszex nevekkal foglalkozik (13–22). Ennek során kitér a nemi preferenciák eltéréseire (például a lányok gyakrabban kapnak hagyományosan férfiak által viselt nevet, mint fordítva), a fehérek és az afroamerikaiak közötti névzlésbeli, illetve hagyományos különbségekre, valamint a neveknek a szülők döntését befolyásoló jellemzőire is. DOROTHY DODGE ROBBINS a francia filozófus Jean Baudrillard 1981-es, a valós és a szimbolikus közötti kapcsolatot kereső elméletéből kiindulva, Antonia Susan Byatt 1990-es, *Mindenem* című regényének névanyagát elemezve tárja fel lépésről lépésre azt a módszert, amellyel az író a „viktoriánusnál is viktoriánusabb” karaktereit megteremti (23–36). KAREN PENNESI tanulmányának középpontjában a kanadai Nyugat-ontariói Egyetem diplomaosztó ünnepségeire kidolgozott, a végzős hallgatók nevének helyes kiejtését segítő protokoll áll (37–48). A hallgatókat szólító és a diplomát osztó személyzettel, valamint számos hallgatóval készített interjúk alapján a szerző arra a következtetésre jut, hogy e multikulturális környezetben

természetesnek tekintik a személynevek rendkívüli nyelvi, kiejtésbeli változatosságát, a tisztelet kifejezése érdekében nagy figyelmet fordítanak a nevek helyes kiejtésére, ez azonban ironikus módon a kívülállóság érzését keltheti a „problémás nevű” hallgatókban.

A 2. szám öt tanulmányt tartalmaz, az utolsó írás azonban egy 2004-es írás újraközlése az akkori technikai hibák javítása érdekében. PETER SERCOMBE, TONY YOUNG, MING DONG és LIN LIN rovatnyitó írása az angolul tanuló kínai diákok által felvett, informális közegben, angolórán vagy angol nyelvű társaságban használt angol neveket és azok választásának az indokait vizsgálják (65–75). ERNEST LAWRENCE ABEL az orvosi szaknyelvben is használt *eponym* 'eponima, azaz annak a személynek a neve, akiről valamit elneveztek' terminus történetével foglalkozik, áttekintve a kifejezés keltette vitákban a használata mellett és ellen felhozott érveket (76–85). Végül megállapítja, hogy bár az el-lene szóló érvek súlyosabbak, a terminus olyan mélyen gyökerezik a szaknyelvi hagyományban, hogy elhagyása szinte lehetetlen. AMEL SALMAN és NAFLA S. KHARUSI az arabiai beduinok által a nőstény tevéknek adott nevek típusait mutatja be, hangsúlyozva ezek életbevágó fontosságát a nomádok életében (86–99). A nevek ugyanis a tevékről fontos információkat közvetítve a beduinok generációin keresztül örökítik a hagyományos tudást; napjaink városiasodottabb lakossága azonban kevésbé ismeri e neveket, így az általuk őrzött ősi tudást is a feledés veszélye fenyegeti. APRIL D. MARSHALL írásának tárgya Carlos Carrera mexikói rendező Amaro atya bűne című filmje (100–106). A szerző az azonos című 19. századi portugál regénynek a mai Mexikó világába áthelyezett feldolgozását, pontosabban annak névanyagát elemzi abból a szempontból, hogy a szereplők neve hogyan járul hozzá belső vívódásuk és a képmutató társadalommal való küzdelmük érzékeltetéséhez. MICHAEL MCCAFFERTY eredetileg 2004-es cikke az amerikai *Kankakee* folyó nevének etimológiáját tárja fel, kezdve egy algonkin indián nyelvből keletkezéséről az 1680-as évekből feljegyzésén és a francia nyelvhez való igazításán át a mai, amerikai angol kiejtéséig (107–114).

A 3. szám első tanulmányában SHARON BLACK, BRAD WILCOX és BRAD PLATT a börtönbeli ragadványnevek világát tárja fel (127–136). A szerzők egyike elítéltként saját tapasztalatát, valamint más foglyokkal készített informális interjúk adatait osztja meg szerzőtársaival és az olvasókkal. A nevek kategorizálása mellett a tanulmány bemutatja e nevek keletkezésének és használatának az adott közösségben játszott sokrétű szerepét. BAPTISTE COULMONT az egyénnevek franciaországi megváltoztatása kapcsán megerősíti azt a francia névkutatók által tett megállapítást, hogy a névváltoztatás egyúttal az etnikai identitás megváltozását is jelzi: a névváltoztatók elsöprő többsége ugyanis bevándorló vagy azok leszármazottja (137–146). Ugyanakkor egy másik összefüggés is kirajzolódik: a névváltoztatás egy fiatalosabb név felvétele érdekében is történhet. JUAN F. GAMELLA, ANTONIO GÓMEZ ALFARO és JUAN PÉREZ PÉREZ a spanyolországi cigányok 1873-as, királyi rendeletre végzett összeírásának a dokumentumait elemezve több mint 12 ezer családnevet dolgoz fel (147–164). Megállapításuk szerint e családnevek mind a spanyolból származnak, sokuk ráadásul arisztokrata eredetű. A nevek többsége ma is él a cigányok körében, sőt sok esetben a családi kapcsolat is kimutatható a 19. század végi és a mai névviselek között. JAVIER E. DÍAZ-VERA figyelmének középpontjában a híres középkori angol összeírás, az 1086-os Domesday Book által megőrzött, érzellemmel kapcsolatos közzsökből eredő személynevek állnak (165–176). Megfigyelése szerint ez a normann hódítás előtt népszerű szemantikai típus hét alapvető érzelem szerint kategorizálható, s a kategóriák nemi szempontból eltérő megoszlást mutatnak.

Az évfolyam utolsó számában ismét öt tanulmány olvasható. A. W. STROUSE arra mutat rá, hogyan használta fel a 4. századi ókeresztény latin költő, Ausonius a verseiben szereplő neveket politikai célokra (189–201). Ennek ismeretében Mosella című költeményét allegorikus műként értelmezhetjük, melyben a költő tanítványát, Gratianust oktatja, hogyan viszonyuljon bátyjához, II. Valentinianushoz. GIANCARLA UNSER-SCHUTZ a Japánban újabban letelepedő külföldiek személynévhasználata kapcsán megállapítja, hogy bár a nevek kiejtésének a japán nyelvhez igazítása általános jelenség, a japán nevek felvétele már nem jellemző; igaz, az ázsiai származásúak körében némileg gyakoribb (202–213). DAVID J. COSTA egy gyarmati kori indián település, a nyugat-ohiói *Pickawillany* nevének az etimológiáját helyezi új megvilágításba (214–217). Számos algonkin nyelvű adat alapján kimutatja, hogy a név valójában a miami indiánok sóni megnevezéséből származik (mindkét nyelv az algonkin nyelvcsalád tagja). BERTIE NEETHLING az afrikai xhosa nyelv kapcsán, kérdőívek segítségével tanulmányozza a helynevek keletkezésének módját, a helyi társadalmi-kulturális tudásnak a nevekben való kifejeződését, illetve az újabb típusú, a közös ősi tudáshoz már csak lazán vagy egyáltalán nem kötődő helynevek megjelenését (218–228). ROBERT URBATSCH számos egyesült államokbeli politikai szereplő családnéve alapján arra a következtetésre jut, hogy a névnek a betűrendbeli helye befolyásolhatja a politikai sikerességet: azokban a pozíciókban ugyanis, amelyekben ábécé szerint rendezett listákról történik a választás, a betűrendben előrébb helyet foglalók érzékelhetően nagyobb arányban szerepelnek (229–238).

3. Kisebb közlemények. A rovat számonként egy, az előzőeknél rövidebb tanulmányt tartalmaz, a 4. számból azonban rendhagyó módon kimaradt ez a rovat (cserében e számban, mint fentebb láttuk, eggyel több tanulmány olvasható). Az 1. számban FRANK NUESSEL a *fürdő*-nak nevezett, ugyanis fürdősnak vagy növényvédőnek álcázott dizájn drog bemutatása után annak márkaneveit vizsgálja az általuk keltett konnotációk szerint kategorizálva (49–56). A 2. számban CLEVELAND EVANS a 2013-as év nevééről folytatott szavazásról számol be (115–117). Az Év Nevét évente az Amerikai Névtudományi Társaság közgyűlésén választják meg szavazással. Valójában nem egy, hanem több névről van szó, ugyanis több kategória is van: az Év Márkaneve, az Év Helyneve, az Év Személyneve és az Év Fiktív Neve. A 3. szám egyik legérdekesebb írása ERNEST LAWRENCE ABEL munkája, amely tíz városokról elnevezett pszichológiai rendellenesség megnevezését kategorizálja motiváció szerint: az első két csoport metonimikusan keletkezett, azaz a betegségnek valóban köze van a névadó városhoz (pl. *Jeruzsálem-szindróma*: a városba érkezvén a vallásos érzés hirtelen elhatalmasodása), a harmadik csoportot pedig a megnevezés metaforikussága köti össze (177–182).

4. Recenziók. A rovat számonként két kiadványt ismertet. Az 1. szám két afrikai vonatkozású mű, egy zimbabwei törzsi harcosneveket tartalmazó szótár és a Village Health Works nevű egészségügyi szervezet burundi származású alapítójának életét a neven át bemutató munka ismertetésével zárul (59–62). A 2. számban két, Amerikában megjelent könyvet ismertetnek: az első informális helynevekkel foglalkozik az egész világra kiterjedő korpusz alapján; a másik a könyvtáros-bibliográfus nézőpontjából tárja fel a tulajdonnevek mutatkozásának bonyolult folyamatát (122–124). A 3. szám kritikái szokatlan módon nem névtani munkákat mutatnak be (183–186). Az első írás egy verseskötetet állít a középpontba a költeményekben használt tulajdonnevek, különösen a helynevek szerepét

elemezve, a második pedig a nyelvészházaspár, DAVID és HILARY CRYSTAL rendhagyó, a helyek nevének etimológiáját, a névadási, névhasználati szokásokat és egyéb nyelv- és névtörténeti érdekességeket is feltáró nagy-britanniai útikalauzára hívja fel a figyelmet. A 4. szám egy amerikai angol regionális szótár 5–6. kötetét, valamint egy amerikai postahivatalokat és nevüket bemutató kiadványt ismertet (243–248).

5. Egyéb, nem rendszeres rovatok. A fenti, állandó rovatok mellett időnként egyéb típusú írások is megjelennek a folyóiratban; ezek jellemzően valamilyen, a Társasághoz kötődő eseményről tudósítanak, vagy elhunyt névkutatókról, többnyire a Társaság tagjairól emlékeznek meg. Így az 1. számban olvashatunk egy rövid összefoglalást a 2009-ben alapított, a Names legjobb cikkéért évente adható díjról, a bírálóbizottság összetételéről, a 2013. évi nyertesről és a korábbi díjazottakról (57–58). Három nekrológ is helyet kapott az évfolyamban: a 2. számban a 2013-ban elhunyt Ralph Slovenko (118–121), a 4. számban pedig a 2010-ben eltávozott Robert M. Rennick (239–240) és a 2014-ben elhunyt Fred Anderson Tarpley névtani munkásságát méltatják (241–242).

6. A folyóirat 2014. évi évfolyamának négy számát áttekintve világosan kirajzolódik a szerkesztőbizottság azon törekvése, hogy minden számban lehetőleg több névfajta is képviselve legyen. A tanulmányok többnyire a laikusok érdeklődésére is igényt tarthatnak, rendkívül változatos és gyakran egyedi témákat, kérdéseket fejtenek ki. A recenziókban szintén feltűnő a nyitottság: a rovatszerkesztő, CHRISTINE DE VINNE láthatólag nem korlátozza az ismertethető művek körét a legszigorúbb értelemben vett névtudományi munkákra. A tudomány és a társadalom közti egészséges kapcsolat kiépítésére, illetve fenntartására szolgálnak az olyan törekvések is, mint az említett Év Neve pályázat. Ennek köszönhetően – a magyar tudományos élet, illetve a tudományérés számára is megfontolandó példaként – a folyóirat nemcsak a névkutatók, hanem a rokon területek képviselői és a nevek iránt érdeklődő nagyközönség számára is hasznos olvasmány lehet, miközben megfelel a tudományosság elvárható követelményeinek, és őrzi a világ legjelentősebb névtani folyóiratai között immár évtizedek óta elfoglalt pozícióját.

SLÍZ MARIANN

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

Nomina 36. (2013)

Szerkesztők: JOHN BAKER – JAYNE CARROLL. Society for Name Studies in Britain and Ireland, Lavenham, Suffolk. 150 lap

A folyóirat 2013. évre datált, 2015-ben megjelent száma öt tanulmányt, egy jegyzetet, egy konferenciabeszámolót, egy könyvismertetést és a 2012-es év brit és ír vonatkozású névtani munkáinak bibliográfiáját tartalmazza.

Tanulmányok. PETER MCCLURE arra a kutatás-módszertani alaptételre hívja fel a figyelmet, hogy a nyelvi, okiratbeli, társadalmi, földrajzi és névtani kontextus figyelembevétele